

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 210 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (ยุทธพงษ์ กัวยวรรณ. 2543 : 75) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
- ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิด ทิศทางในการวิจัย
- ขั้นที่ 3 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 4 สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 7 สรุปผลและเสนอผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งปรับปรุงมาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากนักวิชาการ ได้แก่ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2547 : 9-10); มินซ์เบิร์ก (ทองใบ สุธะวารี. 2548 : 16-18; อ้างอิงจาก Mitzberg, 1973. **The Nature of Managerial Work.**); วิโรจน์ ภูตระกูล (วรวิทย์ จินดาพล. 2542 : 92-93; อ้างอิงจาก วิโรจน์ ภูตระกูล. 2528. **บทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการและกรรมการผู้จัดการใหญ่.** หน้า 2-9); สมศักดิ์ ขาวลาภ (2544 : 24-25); ปาดอล และมาติน (วิโรจน์ สารัตนะ. 2546 : 5-7; อ้างอิงจาก Bartol and Martin. 1998. **Management a Pacific Rim Focus.**); ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2540 : 17-18) และแกรี่ (Gary. 1989 : 305) ได้แบ่งบทบาทของผู้นำหรือผู้บริหารไว้ว่ามี 3 บทบาทใหญ่ 10 บทบาทย่อย ได้แก่

1. ด้านการสื่อข้อความ
 - 1.1 เป็นผู้ติดตามข้อมูล
 - 1.2 เป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล
 - 1.3 เป็นโฆษก
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น
 - 2.1 เป็นตัวแทนของหน่วยงาน
 - 2.2 เป็นผู้นำของหน่วยงาน
 - 2.3 เป็นผู้ประสานงาน
3. ด้านการตัดสินใจ
 - 3.1 เป็นผู้ประกอบการ

3.2 เป็นผู้แก้ไขปัญหา

3.3 เป็นผู้จัดสรรทรัพยากร

3.4 เป็นนักเจรจาต่อรอง

โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 34 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด
4	หมายถึง	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นมาก
3	หมายถึง	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง
2	หมายถึง	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นน้อย
1	หมายถึง	ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งปรับปรุงมาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 24-25) ; สุพานี สฤษฏ์วานิช (2548 : 23) ; ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542 : 17) ; พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์ (2540 : 80 - 81) และ บริดเชล และเฮนส์ลีย์ (Bridshall and Hensley. 1994 : 157) สรุปได้ว่า การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การจัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานจัดทำแผนกลยุทธ์
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน (ภายนอก – ภายใน)
3. การจัดวางทิศทางของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
4. การกำหนดกลยุทธ์หลัก
5. การปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์
6. การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
7. การติดตาม และประเมินผลแผนกลยุทธ์

โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 29 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

คือ

5	หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการมากที่สุด
4	หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการมาก
3	หมายถึง	ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการน้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษา และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยอาศัยข้อมูลของหน่วยงาน นักวิชาการ นักการศึกษานำมาสังเคราะห์ และบูรณาการจนได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม
3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่ได้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษา จำนวน 34 ข้อ และกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 ข้อ เสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหา และแก้ไขสำนวนภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์
4. นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อบกพร่องของแบบสอบถามจากประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบ ปรับแก้ตามรายละเอียดของตัวแปรที่ได้นิยามไว้ในบทที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ต้องมีวุฒิการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ด้านผู้นำและการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยวิธีหาแอลฟาค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient alpha) ของครีอนบาค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 132-133) ได้ค่าแอลฟาด้านบทบาทผู้นำทางการศึกษา เท่ากับ .9633 ส่วนกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ค่าแอลฟา เท่ากับ .9642
7. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างจริง เมื่อนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นได้ พบว่า ค่าแอลฟาด้านบทบาทผู้นำทางการศึกษาเท่ากับ .9578 ส่วนกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ค่าแอลฟา เท่ากับ .9763

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เพื่อให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนคร- ศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 210 โรงเรียน
2. ส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยนำไปสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความเรียบร้อย และนำมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ในการตอบ
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูป SPSS for Windows Version 12. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยของ ลิเคอร์ท (Likert method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100) แปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

การแปลความหมายจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน > 0.75 แสดงว่า มีการกระจายของข้อมูลมาก
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน < 0.75 แสดงว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยของ ลิเคอร์ท (Likert Method) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100) แปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการน้อยที่สุด

การแปลความหมายจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน > 0.75 แสดงว่า มีการกระจายของข้อมูลมาก

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน < 0.75 แสดงว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient) และการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วย F - test

การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จะแปลในรูปของค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (Coefficient of determination หรือ r^2)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอในบทที่ 4